

Winter 2025

De Natuurkijker

Nieuwsblad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.

IVN Excursies - Zomer Bruijn krijgt Leo Bels prijs -
WNA-lezing Rewilden - WNA-lezing Weidevogels in de
Eempolder - Vogelverhalen Kees Quaadgras -
Duizendpoten - Uilen op de Natuuracademie -
Mijn favoriete plek - Fotopagina -
IVN werkgroep Natuurexcursies - Groene Agenda

ivn natuur
educatie
Amersfoort

IVN Excursies

Deelname aan deze IVN-excursies is gratis. Aanmelden is niet nodig. Honden kunnen niet mee.

Geo - Doorstapwandeling Treeker Punt

Data: zondag 18 januari 14.00 – 16.00 uur en vrijdag 30 januari 14.00 – 16.00 uur;
Startlocatie: Treekerweg 1e PP links;
Rolstoel: niet geschikt voor rolstoelgebruikers;
OV: voor busvervoer raadpleeg de reisplanner 9292.

Winterse Geo-wandeling op Landgoed Den Treek – ga je mee? Trek je wandelschoenen aan en ontdek samen met de natuurgidsen van IVN Amersfoort de bijzondere omgeving van het Treekerpunt, het Treekermeertje en de omliggende natuur van Landgoed Den Treek. Het is hartje winter, dus we houden er een lekker wandeltempo op na. Toch nemen we onderweg de tijd om kort stil te staan bij het verhaal van het landschap.

Deze wandeling is namelijk een Geo-wandeling – dat betekent dat we onderweg uitleg geven over hoe dit gebied is ontstaan. Denk aan ijs, water, wind en zand die in de loop van duizenden jaren het landschap hebben gevormd. Hoe zijn die heuvels hier eigenlijk gekomen? En wat is de geschiedenis van het Treekermeertje? Ook besteden we aandacht aan het Geopark Utrechtse Heuvelrug Gooi en Vecht.

Alle informatie is ook te vinden op onze website <https://www.ivn.nl/afdeling/amersfoort/> onder de tab “activiteiten”. Heb je nog vragen mail dan naar natuurexcursies@ivnamersfoort.nl

Landgoed den Treek, foto: Lenny van Valkenhoef

Groen in de winter op bosbegraafplaats Rusthof

Datum: zondag 15 februari 14.00 – 16.00 uur;
Startlocatie: Parkeerplaats Rusthof Dodeweg 31, 3832 RE Leusden;
Honden: alleen begeleidingshond is toegestaan;
Rolstoel: geschikt voor mensen met een rolstoel of rollator;

OV: Bus Syntus vanaf CS Amersfoort lijn 19 richting ISVW.

De bosbegraafplaats Rusthof geeft een bijzondere dimensie aan een natuurexcursie. Rusthof is niet alleen een plek van overledenen, maar ook een plek van mooie, levendige natuur en symbolische verhalen.

Vanuit de tuinkunst kwamen in de 19de eeuw de ideeën om begraafplaatsen als park aan te leggen met beplanting die door hun donkere blad de stelligheid van de plek benadrukte. Met name naaldbout paste hier goed bij. Zo is bijvoorbeeld de taxus door deze stroming tot begraafplaatsboom gemaakt. Ook diverse andere soorten bomen en planten hebben een symbolische betekenis gekregen.

Juist op deze begraafplaats, gelegen naast het natuurgebied den Treek, is veel natuur met verschillende biotopen te bewonderen. De diversiteit aan bomen, struiken en de stilte zorgen voor een ideale omgeving voor vogels, en op de graven zelf zien we prachtige korstmossen.

De natuurgidsen hebben mooie verhalen passend bij het seizoen en de omgeving voor jullie in petto.

Natuur in de wijk Leusderkwartier

Datum: zondag 15 maart 14.00 – 16.00 uur;
Startlocatie: hoek Keesomstraat / Kamerling Onnessstraat bij het witte hek naar Nimmerdor;
Rolstoel: geschikt voor mensen met een rolstoel of rollator;
OV: lijn 9 richting Leusderkwartier, halte Einsteinstraat.

In de wijk Leusderkwartier is relatief veel groen, in tuinen en groenstroken, boomspiegels en lanen. Maar zo'n honderd jaar geleden was het hier nog bos en agrarisch land. Amersfoort was nog een klein stadje,

[lees verder op pagina 4]

De Natuurkijker

Redactioneeltje

De winter breekt aan en we sluiten het jaar af met een nieuwe Natuurkijker, de vierde van 2025! We willen alle bijdragers hartelijk bedanken voor hun artikelen, foto's, verslagen en verhalen. Dankzij jullie inzet is het ook dit jaar weer een kleurrijk en gevarieerd blad geworden. We hopen volgend jaar opnieuw op mooie bijdragen te mogen rekenen.

We wensen iedereen fijne feestdagen en een inspirerende winter vol natuurmomenten. Tot volgend jaar!

Kees de Heer, Demi Nijhuis, Nathan van Ginkel, Olav-Jan van Gerwen en Paul Vriesekoop

De laatste Natuurkijker in print

Dit is de laatste Natuurkijker die nog bij een aantal leden van IVN Amersfoort e.o. in print geleverd wordt. Vanaf het eerste nummer van 2026 wordt de Natuurkijker voor alle leden van IVN en KNNV alleen nog digitaal beschikbaar gesteld. Voor de leden van KNNV en veel leden van IVN is dit geen verandering, die kregen de Natuurkijker al digitaal (per email) thuis gestuurd.

Het bestuur van IVN Amersfoort e.o. heeft de Algemene Ledenvergadering van september 2025 voorgesteld om deze verandering door te voeren. Enerzijds omdat de kosten voor het printen elk jaar hoger worden, anderzijds omdat inkt milieubelastend is en voor het papier ook bomen gekapt moeten worden. Ondertussen heeft iedereen wel een emailadres en op die manier kan iedereen ook de Natuurkijker ontvangen en lezen. De ALV heeft in vergadering hier ook mee ingestemd. Het bestuur hoopt dat voor diegenen die de Natuurkijker nog niet digitaal lezen, zij snel gewend raken aan het lezen op de computer, laptop of iPad.

Bestuur IVN Amersfoort e.o.

Bij de voorplaat

Kees de Heer fotografeerde vrouwenmantel met ijskristallen. De handvormige bladeren van deze plant zijn vaak versierd met regendruppels of dauwdruppels. Als deze druppels bevriezen, krijg je bijzonder fraaie kristallen.

Inhoud

2	IVN Excursies
4	Zomer Bruijn krijgt Leo Bels prijs
7	Natuurlezing Rewilden
7	Natuurlezing Weidevogels in de Eempolder
7	Vogelverhalen van Kees Quaadgras
9	Duizendpoten
11	Fotopagina
13	Uilen op de Natuuracademie
13	Mijn favoriete plek
15	Werkgroep in beeld

Deadline volgend nummer

De volgende Natuurkijker verschijnt in maart 2026, met de groene agenda april t/m juni 2026. De kopij moet uiterlijk 15 februari bij ons binnen zijn, via email:

redactie.natuurkijker@gmail.com

De Natuurkijker is het gecombineerde blad van IVN en KNNV Amersfoort e.o. Redactie: Kees de Heer, Demi Nijhuis, Nathan van Ginkel, Olav-Jan van Gerwen en Paul Vriesekoop.
email: redactie.natuurkijker@gmail.com

Het IVN en de KNNV hebben werkgroepen die zich bezig houden met onder andere vogels, planteninventarisaties, insecten, vleermuizen, natuurwandelingen, lezingen, cursussen, duurzaamheid, jeugd, ruimtelijke ordening en bomen knotten.

IVN | www.ivn.nl/amersfoort
Paul Vriesekoop, voorzitter
email: info@ivnamersfoort.nl

KNNV | www.knnv.nl/amersfoort
Arie van den Bremer, voorzitter a.i.
email: voorzitter@amersfoort.knnv.nl

maar groeide in die tijd rap door uitbreiding van militaire activiteiten en vooral als spoorwegenknooppunt. De aanleg van het Leusderkwartier in de twintiger en dertiger jaren van de vorige eeuw maakte een einde aan een buitengebied met eikenhakhout, akkertjes en weilanden. Nimmerdor vormde een natuurlijke grens voor de wijk. Toch zijn er ook nu nog een aantal landschaps- en natuurelementen te vinden – en ook sommige straatnamen wijzen daarop. Zo verwijst de naam Woestijgerweg niet naar woeste tijgers, maar naar het Woeste Eijgen onontgonnen gebied dat ook tot de gemeente Amersfoort behoorde.

We lopen met de excursie in deze wijk een route die gaat van de oude prehistorische heuvels tot en met nieuw aangelegde parkeerplekken met water- en groen-doorlatende betegeling. En langs een gevel vol gierzwaluw-nestkasten en bloeiende boomspiegels in eigen beheer. We staan stil bij de verschillende boomsoorten en wat dat doet met de indruk van een straat of laan. Het wordt lente: misschien kunnen we genieten van lindenbloesemgeur onderweg, of van bloeiende krokussen met hommelsegeur. Laat je verrassen!

Bloeiende Stinzenplanten in stadspark Randenbroek

Datum: vrijdag 20 maart 14.00 – 16.00 uur;
Startlocatie: PP bij de Dahliatuin, Ringweg Randenbroek 119, 3816 CE Amersfoort;
Honden: alleen een begeleidingshond is toegestaan;
Rolstoel: geschikt voor mensen met een rolstoel of rollator;
OV: Bus Syntus vanaf CS Amersfoort lijn 17 richting Leusden.

De lentewandeling gaat deze keer door Park Randenbroek. Het Park Randenbroek, gelegen tussen de wijken Randenbroek en Dorrestein in Amersfoort, heeft in 2005 een grondige renovatie ondergaan. Park Randenbroek is een voormalig landgoed dat met de uitbreiding van de stad in stedelijk gebied is komen te liggen.

Van oudsher staan stinzenplanten rondom landhuizen. Stinzenplanten zijn bol-, knol- en wortelgewassen, die voornamelijk in het voorjaar bloeien. Ze zijn vaak eeuwen geleden in Nederland ingevoerd om buitenplaatsen op te fleuren. In Park Randenbroek zijn na de renovatie 2005, circa 150.000 stinzenplanten aangeplant. Ook zijn er in het najaar van 2016 nog zo'n 100.000 bol- en knolgewassen bij gepoot. Afhankelijk van de weersomstandigheden zullen we een groot gedeelte van deze lentebodes in bloei zien staan.

Met de gidsen van het IVN nemen we ook een kijkje bij de reigerkolonie, die al jaren in het noordelijke deel van het park te vinden is. De blauwe reigers zijn al volop aan het broeden en zullen waarschijnlijk al

jongen hebben. Het belooft een gevarieerde wandeling te worden bij een, indien we geluk hebben, heerlijk lentezonnetje.

Meer informatie: Gerda Schregardus, tel. 06 4207 4370.

Lente in park Randenbroek

Zomer Bruijn krijgt de Leo Bels prijs

Tekst: Kees van Wegen en Alice van Hunnik, foto: Niels de Zwarte

Op 25 oktober 2025 is in op de landelijke VLEN dag de Leo Bels prijs uitgereikt aan Zomer Bruijn. Zomer heeft deze prijs blij en verrast in ontvangst genomen. Hieronder kun je de aanbeveling lezen die geschreven is door Erik Broer.

Zomer Bruijn

Al sinds de jaren tachtig is Zomer Bruijn actief in vleermuisonderzoek en -bescherming. Al sinds die tijd maakt hij dankzij ijzersterk doorzettingsvermogen, kennis en een tikkeltje perfectionisme menig vleermuisliefhebber sprakeeloos met verbluffend filmmateriaal omkleed met inspirerende verhalen van zijn belevenissen. Het doorzettingsvermogen om te achterhalen en delen wat hij - en dus ook de rest van de wereld - nog niet weet, mag een inspiratie zijn voor anderen. De gedrevenheid en daarmee lijst van voorbeelden om vleermuizen te onderzoeken en beschermen met woord en daad is eindeloos. Van het met de fiets beladen met materiaal en gereedschap einden afleggen om winterverblijven op te knappen tot sterke betogen die worden gebruikt bij rechtszaken of misstanden. Van lange nachten onderzoek tot slapeloze nachten om weer een nieuwe (video) presentatie te maken.

En wie van de huidige vleermuisvrijwilligers kan nog zeggen dat ze hebben samengewerkt met Sluiter en Van Heerdt of Aldo Voute? Decennia geleden liet hij bij een internationale conferentie in Portugal zijn filmbeelden zien met -toen nog vrijwel onbekend! - over water slepende vleermuizen. Vorig jaar bij ons nog juveniele franjestaarten in een mezenkast. Naast zijn liefde voor vleermuizen en andere dieren heeft Zomer een hart van goud voor zijn medemens. Met nu 78 jaar heeft hij zijn sporen ruim ver-

diend en doet hij nog steeds vrolijk mee. Een Leo Bels prijs waard!

En wat is er dan nog meer het vermelden waard na het lezen van deze prachtige aanbeveling? Deze aanbeveling doet Zomer recht, maar kan natuurlijk nooit volledig zijn. Omdat Zomer altijd avonturen beleeft, wil ik enkele eigen en andermans anekdotes hieronder nog beschrijven.

Net lid van de KNNV woonde ik een jaarvergadering bij in het Groene Kruisgebouw, waar Zomer Bruijn toen voorzitter was van de KNNV-afdeling Amersfoort. In grote bruine vitrinekasten werden opgezette vleermuizen getoond, waarbij de engheid van deze diertjes wegviel en er verbazing kwam over de grote oren en de dunne vlieghuidjes. Fascinerend mooi!

Tijdens een speciale nachtelijke excursie langs een bosrand of bij een poel of vijver voor de leden van de KNNV volgde Zomers zaklamp de snelle jagers, nadat ze zich eerst aangekondigd hadden met ritmische geluiden op de batdetector. En dan dat prachtige 'gesmak' wanneer er een nachtvlinder werd gevangen!

Een ontmoeting met Zomer in de Langestraat in Amersfoort, waar hij een piepjonge vleermuis toonde die uit een soort buidelzak kwam dat tegen zijn borst aanhing. Zo kreeg dit diertje genoeg warmte, en in de woning van Zomer kreeg dit jonkie met een pipet melk en zijn eerste vlieglessen. Misschien was dit wel het begin van de vleermuizenopvang in Amersfoort,

waar later de werkgroep VLAM uit voortkwam. Leer hier meer over via de website en Facebookpagina van Vleermuizen Amersfoort. <https://vleermuizenamersfoort.nl/contact/> en <https://www.facebook.com/vleermuizenamersfoort>

Zomer telde in de winter in bijna de gehele provincie Utrecht (ijs)kelders en tunneltjes, waarbij er een secondant of een chauffeur nodig was. Ook ging hij mee naar de jaarlijkse tellingen in de groeven in Zuid-Limburg met een groep specialisten.

Geen spechtengat was veilig als Zomer en helper langskwamen, op de fiets, om vleermuizen te tellen en kraamkolonies in beeld te krijgen. Later vonden deze inspecties plaats met een camera aan een hengel.

En dan het mooie avontuur op de Heiligenberg met de Rosse vleermuis en jong, beschreven in Natura (1998-5). Zomer vond de jonge vleermuis tussen de planten op de grond. Hij hing het tegen een boom en al heel snel kwam een volwassen vleermuis kijken toen het jong piepte. Uiteindelijk nam zij (of hij) het jong onder de vleugel en vloog er moeizaam mee weg richting kraamkolonie.

Vermoedelijk is Zomer in de omgeving van Amersfoort wel de meest gevraagde spreker over eigen ervaringen in de (nachtelijke) natuur. Zijn foto's en films, met klare taal, precieze aanwijzingen waarop te letten en een voorzichtigheid bij het trekken van conclusies, maken zo'n avond tot een belevenis. Pure educatie. En iedereen weet dat: soms moesten mensen teleurgesteld naar huis, omdat vol = vol geldt.

Voor bezoekers die de binnenstad van Amersfoort vanaf een boot willen beleven, zijn er via de Waterlijn ook vleermuisavonden te boeken. Zomer heeft jarenlang iedere zomermaand vleermuisexcursies op de boot geleid. Nu heeft een volgende generatie het stokje overgenomen.

En vooral zijn nieuwsgierigheid – willen weten hoe iets leeft, werkt, enzovoort – is enorm aantrekkelijk. Hij experimenteerde met vliegende prooien (zweefvliegen en meelwormen) aan draadjes en zag dat een Grootoorvleermuis de kleine prooien opmerkte maar niet probeerde te pakken, terwijl een Gewone dwergvleermuis regelmatig terugkwam om een poging te doen het aantrekkelijke hapje te bemachtigen. (De prooien werden later weer vrijgelaten!)

Een echte KNNV'er, die beleving, studie en bescherming in zijn genen meedraagt. Zorg en respect voor al wat leeft – vooral alles wat zich in het donker laat horen of zien. Zomer verdient niet alleen de Leo Bels Prijs. Hij krijgt volgens mij een buiging van allen die hij binnen en buiten de KNNV en IVN geïnspireerd heeft.

**Werkgroep
Natuurlezingen
Amersfoort**

organiseert

7 gratis natuurlezingen per jaar

- Op de eerste (soms tweede) dinsdag van de maand in de maanden januari, februari, maart, april en september, oktober en november
- In Het Groene Huis
- Van 20.00 uur tot ongeveer 22.00 uur

Laat je e-mailadres achter voor een mail met aankondiging van de maandelijkse lezing of mail naar groenestad@amersfoort.nl om je hiervoor aan te melden.

De Werkgroep Natuurlezingen Amersfoort is een samenwerkingsverband van KNNV Amersfoort, IVN Amersfoort, Vogelwacht Utrecht en de Gemeente Amersfoort

**Scan de QR code
voor het actuele
programma**

WNA-lezingen

De werkgroep Natuurlezings Amersfoort (WNA) is een samenwerkingsverband van KNNV, IVN, Vogelwacht Utrecht en de Gemeente Amersfoort.

Rewilden: herstel van natuurlijke processen, ook in de stad

Datum: dinsdag 13 januari 20:00-22:00 uur (zaal open om 19:30 uur)

Plaats: Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, 3822 NA Amersfoort

Toegang: Gratis (max. 80 bezoekers). Reserveren niet nodig. Koffie en thee zijn tegen betaling verkrijgbaar.

Natuurlezing door Jeroen Helmer. De WNA Natuurlezings worden georganiseerd door Werkgroep Natuurlezings Amersfoort, een samenwerkingsverband van KNNV, IVN, Vogelwacht Utrecht en Gemeente Amersfoort.

Als de natuur tijd en ruimte krijgt, ontstaat er weer kleine en grote “wildernis”. Dat kan ook in een stadse omgeving. Ecoloog Jeroen Helmer – bekend van zijn boek *Wildernis in eigen land* – vertelt hierover tijdens de maandelijkse lezing van de Werkgroep Natuurlezings Amersfoort. De eik, die een unieke rol speelt in het natuurlijke ecosysteem, is de hoofdpersoon in zijn verhaal, dat hij met zijn prachtige natuurtekeningen ondersteunt.

Rewilding gaat over het herstel van natuurlijke processen, zoals het vrij laten stromen van beken en rivieren, natuurlijke begrazing met jaarrond aanwezige sociale kuddes en het ruimte geven aan kringloopprocessen. Dat gebeurt al in grote natuurgebieden. Biedt het ook kansen voor een meer stedelijke omgeving? Jeroen Helmer ziet zeker kansen die hij graag met Amersfoort deelt. De gemeente Amersfoort wil de natuur ook meer ruimte geven bij het beheer van de bomen en het groen in de stad. De eerste stappen naar meer natuurvolgend beheer zijn gezet. Janneke Koekoek van de gemeente Amersfoort is daarbij betrokken en reageert kort op het verhaal van Jeroen Helmer. Welke overeenkomsten en extra inspiratie heeft zij gehoord?

Voor zijn verhaal neemt Jeroen Helmer de eik als hoofdpersoon. Hij vertelt over de levensloop van een eik, van eikel tot imposante woudreus van meer dan duizend jaar oud. Gedurende die levensloop passeren meerdere natuurlijke processen de revue. Zijn verhaal maakt duidelijk hoe talloze planten, insecten, vogels en zoogdieren ingenieus samenleven en samenwerken met de eik als middelpunt. Als de eik en de natuur tijd en ruimte krijgen, ontstaat zo weer kleine en grote “wildernis”, ook in de stad.

Jeroen Helmer is natuuronderzoeker, verhalenvertel-

ler en natuurkunstenaar. Hij werkte de afgelopen 36 jaar voor ARK Rewilding Nederland. De verhaaltekeningen worden over de hele wereld gebruikt door mensen die rewilding in de praktijk brengen. Op verzoek van de gemeente Amersfoort tekende hij ook vier platen die verbeelden hoe Amersfoort eruit kan zien vanuit een ecologisch perspectief. In 2025 won zijn boek *Wildernis in eigen land* de publieksprijs van de Natuurboekenprijs.

Waarom is de Eempolder zo weidevogelrijk en hoe houden we dat zo?

Datum: dinsdag 3 februari 2026, 20.00-22.00 uur

Locatie: het Groene Huis

Deze WNA-Natuurlezing gaat over weidevogels. Celine Roodhart neemt ons mee in een stukje historie van de polder. Zij vertelt over de ruilverkaveling, over de connectie met de Arkemheense polder en over het dagelijks beheer van dit weidevogelbolwerk. Laat je meevoeren in de mooie vergezichten, de welluidende namen van de vogels en stel vooral de vragen die je hebt over de Eempolder en wat daarin leeft. Zo leren we van elkaar en zo wordt het een interactieve avond!

Grutto in de polder Arkemheen, foto: Kees de Heer

Vogelverhalen van Kees Quaadgras

De Natuurkijker heeft een primeur, want onze oud-redacteur zorgt voor een serie vogelverhalen. Kees Quaadgras schreef maar liefst vijftig vogelverhalen, die hij graag wil bundelen in een boek. We krijgen een voorproefje.

Goudhaan en Zwarte mees

Tekst en foto's: Kees Quaadgras

“Hee buurman!”, roept Goudhaan naar Zwarte mees. “Wat leuk dat je ook hier bent! Wanneer ben je aangekomen?”

“Vannacht”, antwoordt Zwarte mees. “Ik had een voorspoedige reis, met wind mee van Zweden over de Oostzee naar Duitsland. Het ging een stuk beter dan vorig jaar.”

“Dan had je geluk”, zegt Goudhaan. “Ik startte ook met wind mee, maar halverwege draaide de wind en kon ik er amper tegen in komen met mijn dertien gram aan gewicht. Ik kwam helemaal uitgeput aan op Rügen. Gelukkig maar dat die eilandengroep daar ligt; het vaste land had ik anders niet gehaald!”

“Jeetje”, zegt Zwarte mees onder de indruk van het verhaal. “Reis je nog verder door?”

“Zeker”, bevestigt Goudhaan. “Ik heb nog een achterneef in Nederland. Daar ga ik op bezoek. Nederlandse goudhanen zijn standvogels, dus die blijven in hun broedgebied, tenzij het erg koud wordt, dan trekken ze wel verder naar het zuiden. Mijn neef wil daar overwinteren in een sparrenbos. Er zitten daar nog meer goudhanen. Je weet dat wij nogal op ons zelf zijn, maar als het koud is, gaan we lekker dicht bij elkaar op een tak zitten.”

Goudhaan: “Ik kon er amper tegen in komen met mijn dertien gram aan gewicht...”

“Ik hoorde trouwens van een pimpelmees dat het beter is over Denemarken te vliegen”, brengt Zwarte mees in. “Dan hoef je maar een heel klein stukje over water, bij Falsterbo.”

Zwarte mees: “Tja, die lui moeten natuurlijk ook eten...”

“Heb ik ook gehoord”, reageert Goudhaan, “maar weet je wel hoeveel sperwers, boomvalken, haviken en rode wouwen daar gebruik van maken? Duizenden! Dat is hartstikke link!”

“Ach”, zegt Zwarte mees. “Die zullen zich toch niet druk maken om zo’n kleintje als jij.”

“Echt wel”, meent Goudhaan. “Een hongerige sperwer of boomvalk, nou, berg je maar.”

“Tja”, bepeinst Zwarte mees, die wel vaker een filosofische ingaving heeft, “die lui moeten natuurlijk ook eten.”

“Dat mag dan zo zijn”, roept Goudhaan, “maar niet mij! Misschien als ik oud en stram en ziekelijk word, en dan is het misschien zelfs wel een opluchting om dood te gaan, maar nu hecht ik nog te veel aan het leven!”

“Ja, dat ben ik wel met je eens”, zegt Zwarte mees. “Maar wat lopen we als kleine vogels toch een risico’s. Zoals je weet blijven er van elke honderd vogels die naar het zuiden vliegen maar veertig tot zestig over die weer terugkomen in hun broedgebied. Het is dan ook een reis met allerhande gevaren: koude en onderkoeling, harde slagregens, vermoeidheid en nergens kunnen landen, roofvogels, onvoldoende eten, hitte voor de vogels die door Afrika reizen. En vlak de elektriciteitsdraden niet uit.”

“Hou op!”, roept Goudhaan. “Ik kan bijna niet wachten tot de winter voorbij is, en we weer terug kunnen naar het land waar we zijn geboren. Dat de zon steeds vroeger op gaat en we ons kunnen koesteren in zijn warmte. En dat we dan hopelijk weer leuke vrouwen ontmoeten die wel met ons een gezin willen stichten en zo.”

“Ja, dat lijkt mij ook heerlijk”, reageert Zwarte mees. “Ik zag onderweg toch een leuke vrouw. Maar ja, uit het gezicht verloren. Maar wie weet... volgend jaar...”

Duizendpoten

Tekst: Paul Vriesekoop

Duizendpoten vinden we vaak kriegelige dieren die zich snel voortbewegen. Ze zijn echter zeer nuttig als roofdier om insectenpopulaties in toom te houden. Een drukke alleskunner noemen we ook wel een duizendpoot.

Duizendpoten (Chilopoda) zijn een klasse van geleedpotigen behorend tot de duizendpotigen of veelpotigen (Myriapoda), waartoe ook de miljoenpoten behoren. Er zijn ongeveer 3145 soorten, waarvan in Nederland 44 verschillende soorten zijn waargenomen (38 daarvan inheems), waaronder de roodbruin gekleurde gewone steenloper (*Lithobius forficatus*).

Duizendpoot

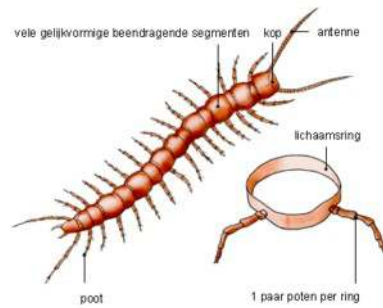
Duizendpoten worden zo genoemd omdat ze veel poten hebben. Ze hebben een langwerpig en sterk afgeplat lichaam dat bestaat uit een kop en een lang achterlijf, dat uit vele op elkaar lijkende segmenten bestaat. Het aantal segmenten hangt samen met de verschillende groepen duizendpoten; veel soorten hebben 15 segmenten, maar er kunnen er ook tot 200 zijn. Duizendpoten hebben de typische gewoonte hun potjes in een ritmisch, golvend patroon te bewegen tijdens het lopen. In het Engels en Duits worden duizendpoten trouwens ‘honderdpoten’ genoemd.

Duizendpoten zijn een van de oudste op het land levende wezens; fossielen gaan meer dan 400 miljoen jaar terug.

Bouw van duizendpoten

Aan ieder segment zit bij duizendpoten één paar poten, wat het duidelijkste verschil is met miljoenpoten, die steeds twee paar poten per segment hebben. De kop draagt twee grote en duidelijk zichtbare voelsprietten met een tastfunctie. Een duizendpoot heeft zogenaamde puntogen: kleine lenzen die minder goed ontwikkeld zijn dan bijvoorbeeld facetogen van insecten. Ze kunnen er niet scherp mee zien, maar alleen grote veranderingen in lichtintensiteit waarnemen.

Duizendpoot

Aan de voorzijde van de kop zijn de gifkaken zichtbaar, die het best kunnen worden omschreven als gifpoten, omdat ze uit het voorste potenpaar zijn ontstaan. Hiermee injecteert de duizendpoot zijn prooi met gif, waarna deze sterft en de kaken de prooi in stukjes knippen en naar de monddelen brengen.

Alle duizendpoten zijn landbewoners. De ademhaling vindt plaats via een tracheeënstelsel. Het hart ligt aan de rugzijde en is langgerekt van vorm. Het bloed verlaat het hart via slagaders en keert terug via ostia (spleetvormige openingen). Het zenuwstelsel ligt aan de buikzijde en heeft de vorm van een touwladder, met in elk segment een paar zenuwknopen.

Duizendpoten zijn gevoelig voor droogte, waardoor ze vaak 's nachts of na regen actief worden. De meeste soorten worden slechts enkele centimeters lang; alleen tropische soorten kunnen tot tien centimeter bereiken.

Voortplanting

Bij de meeste soorten begint de voortplanting met een paringsdans. Dit ritueel bestaat uit lokken en communiceren door middel van trillingen, geuren of visuele signalen. Na deze communicatie vindt de overdracht van sperma plaats. Het vrouwtje zoekt vervolgens een veilige, verborgen plek om haar eieren te leggen. De locatie moet beschermd zijn tegen roofdieren en geschikte omstandigheden bieden voor de ontwikkeling. Dit kan onder de grond zijn, in rottend hout of tussen spleten in stenen.

De eitjes zijn meestal klein en worden in groepjes of afzonderlijk gelegd. De ontwikkelingstijd varieert van enkele weken tot maanden, afhankelijk van soort en omstandigheden.

Een vrouwelijke duizendpoot waakt over haar eieren

Vrouwtjes staan erom bekend dat zij de eitjes en soms zelfs de jongen een tijdlang bewaken en schoonhouden. De jongen hebben bij het uitkomen slechts 3 tot 7 paar poten en krijgen pas tijdens hun ontwikkeling het volledige aantal; bij elke vervelling komt er een segment met een paar poten bij.

De rol van duizendpoten in ecosystemen

Duizendpoten zijn zonder uitzondering snelle jagers met giftige kaakpoten. Ze eten kleine ongewervelden zoals insecten, slakken en wormen, maar ook andere prooien zoals pissebedden en spinnen worden gegeten. Ze vertrouwen op hun gevoelige antennes om potentiële slachtoffers te lokaliseren en op hun giftige beet om deze snel uit te schakelen. Zodra de prooi is geïmmobiliseerd, gebruiken duizendpoten hun poten om hem op zijn plaats te houden, terwijl ze hun kaken gebruiken om hem uit elkaar te scheuren. Ze kunnen de prooi direct consumeren of er spijsverteringsenzymen in injecteren om het af te breken voordat het wordt geconsumeerd.

Duizendpoten spelen een belangrijke rol bij het handhaven van het ecosysteemevenwicht. Vrijwel alle duizendpoten zijn nuttige dieren omdat ze aan planten knagende dieren opeten. Als roofdieren helpen ze populaties van andere ongewervelde dieren, met name insecten, onder controle te houden. Hun efficiënte jachtvaardigheden en brede dieet zorgen voor een natuurlijk mechanisme voor ongediertebestrijding. Vijanden van duizendpoten zijn grotere roofinsecten zoals loopkevers, maar ook amfibieën, reptielen en vooral vogels, die er graag een oppikken. Naast het inzetten van de gifkaken voor een beet scheiden sommige soorten chemische stoffen uit die roofdieren afschrikken. Nederlandse soorten zijn ongevaarlijk, maar kunnen wel bijten; de beet voelt aan als een wespensteek.

De bekendste soorten in Nederland

De gewone steenloper (*Lithobius forficatus*) is een algemene verschijning in de tuin. De soort is een van de grootste van de in West-Europa levende duizendpoten en is vrij eenvoudig te herkennen aan zijn lengte van 20 tot 35 millimeter, de roodbruine tot oranje kleur, de glanzende segmenten en de 15 paar poten wanneer hij volwassen is. Deze soort heet ook wel gewone duizendpoot en zit overdag onder stenen of schors.

De gewone steenloper

De gele aardkruiper (*Geophilus flavus*) is zeer langwerpig en geel van kleur, heeft 49 tot 57 paar poten en zeer lange antennes, en leeft ondergronds.

De gele aardkruiper

De compostduizendpoot (*Haplophilus subterraneus*) heet ook wel grote aardkruiper en is nog langer dan de vorige soorten. Hij is 5 tot 7 centimeter lang, heeft 77 tot 83 paar poten en leeft in de grond of in een strooisellaag. Deze duizendpoot is gemakkelijk van de gewone steenloper te onderscheiden vanwege het extreem lange en dunnere lichaam en het grote aantal segmenten. De kleur is witachtig geel, terwijl de kop en de voorzijde van het lichaam meer oranje zijn. Een volwassen exemplaar is ongeveer 7 centimeter lang, maar doordat de duizendpoot vaak half opgerold of in een kluwen ligt, lijkt hij korter. De breedte is op het breedste punt slechts anderhalve millimeter. De grote, lange en brede oranjekeurige antennes vallen goed op en aan de achterzijde van het lichaam zijn twee sprieterige tastorganen aanwezig.

De compostduizendpoot

Bedreigingen voor duizendpootpopulaties

Net als veel andere soorten worden duizendpoten geconfronteerd met bedreigingen voor hun populaties en leefgebieden. Habitatvernietiging door verstedelijking, ontbossing en landbouw vormt een aanzienlijke uitdaging voor duizendpoten wereldwijd. Door het verlies van geschikte habitats raken populaties versnipperd en dus kwetsbaarder voor andere bedreigingen zoals klimaatverandering en vervuiling.

Bovendien kan onjuist gebruik van pesticiden schadelijke gevolgen hebben voor duizendpoten en andere nuttige bodemorganismen. Pesticiden die voor

andere doeleinden zijn bedoeld, brengen vaak onbedoeld schade toe aan deze wezens, waardoor hun vitale rol in het ecosysteem wordt verstoord.

Heb je een duizendpoot in je huis? Dan is je huis wat vochtig. Daar houden ze van. Ze leven van de spinnen, zilvervisjes en mieren in je huis. Vaak leven ze onder oude rietendaken en vroeger ook in kelders waar aardappelen lagen opgeslagen. Als je ze wilt verwijderen, vang ze dan onder een potje en zet ze weer buiten.

Bronnen en foto's: Wikipedia, Dierpedia, Dierenencyclopedie, KAD Kennisbank, Tips en Weetjes.

Fotopagina

Buizerd

Bas de Reus portretteerde op het terrein van Zon en Schild een prachtige buizerd die mensen nauwelijks schuwt. Femke deed hier voor de natuurgidsenopleiding haar stage over diersporen. Wat een cadeautje als je eerst allemaal meegebrachte veren en uitwerpselen toont en dan op deze wijze wordt beloond.

Rosse vleermuizen

Bas de Reus klom in Park Randenbroek de ladder op om vleermuizen te inventariseren en kasten schoon te maken. Op de foto staan vijf rosse vleermuizen (ofwel 'vroegvliegers') uit de familie van de gladneuzen, tegen elkaar aangekropen in hun winterverblijf.

Grote platrug

Bas de Reus portretteerde de grote platrug. Onder de rottende schors van een boomstronk in Park Schot-horst kun je de grote platrug vinden, uit de familie van de miljoenpoten. Hij leeft van bladeren en ander rottend materiaal en hij is te herkennen aan lichaamssegmenten die aan de uiteinden wat zijn ingesnoerd.

Een aandachtig publiek tijdens de uilencursus van de Natuuracademie (foto hoort bij het verslag op pag. 13).

NATUUR ACADEMIE 2026

Bij de minicursussen van de natuuracademie ontdek je hoe mooi en bijzonder de planten en dieren zijn die in en om Amersfoort en Leusden leven. Ook is er een avond over het heelal. Iedere minicursus bestaat uit een lesavond in Het Groene Huis in Amersfoort en een excursieochtend in de buurt op zaterdag.

PROGRAMMA

Onderwerp	Lesavond	Excursie
Tuinvogeltelling	ma 19 januari	za 24 januari
Heelal	do 19 februari	Geen excursie
Diersporen	do 19 maart	za 21 maart
Bloeiende bermen	do 23 april	za 25 april
Muizen	do 28 mei	za 30 mei
Eetbare natuur	do 25 juni	za 27 juni
Diertjes in dood hout	do 17 september	za 19 september
Paddenstoelen	do 8 oktober	za 10 oktober
Vogeltrek en wintergasten	do 12 november	za 14 november

Locatie: Het Groene Huis
Schothorsterlaan 21 in Amersfoort
Kosten: € 10,- incl. Koffie/thee
Leden van KNNV Amersfoort en IVN Amersfoort betalen € 5,-

Meer informatie: www.hetgroenehuisamersfoort.nl/natuuracademie

Uilen op de Natuuracademie

De Natuuracademie organiseerde eind oktober een minicursus over uilen. Deze cursus werd gegeven door Bertus van den Berg, van de Kerkuilen Werkgroep Nederland en het Steenuil Overleg Nederland (Stone). De belangstelling was enorm en we moesten veel mensen teleurstellen met de mededeling "vol is vol".

Op de cursusavond leerde we wat een vogel een uil maakt. Bertus vertelde over hun gedrag, hun geluiden, hun habitat (waar ze leven) en wat er wordt gedaan om uilen te beschermen. Dankzij de opgezette uilen die hij had meegebracht kon je ook goed zien hoe bijzonder hun vormen zijn.

Steenuil - Vogel van het Jaar 2026

De excursie was op de daaropvolgende zaterdagochtend op de fiets. We gingen naar het leefgebied van de verschillende uilen in Hoogland-West, via de Coelhorsterweg, Droevendaalsesteeg, Slaagseweg en Zeldertseweg. We leerden geschikte leefgebieden herkennen. We zagen waar uilenkasten hangen, soms kun je ze vanaf de weg zien. Bertus liet ook enkele uilenkasten zien die door andere mensen goedbedoeld zijn opgehangen, maar op een verkeerde plek.

Die ervaring heeft hij soms ook met (ecologen van) gemeenten, die door gebrek aan specifieke kennis en ervaring bij sloop of verbouw helaas niet altijd op de juiste manier maatregelen laten uitvoeren. Daar staat tegenover dat hij en anderen van de kerkuilenwerkgroep gelukkig vaak worden ingeschakeld. Vaak wordt er naar hen geluisterd en dat heeft Natuurmonumenten op het landgoed Coelhorst ook gedaan.

Doordat Bertus lokaal bekend is en zich minder formeel opstelt dan gemeenteambtenaren (en soms ook iets door de vingers ziet, wat officieel niet mag), is hij bij boeren altijd welkom op het erf. Daardoor kan hij onderaan de streep meer bereiken dan bijvoorbeeld mensen van de gemeente. Hoewel we geen enkele uil zagen en slechts een paar uilenkasten, ging het zo voor ons wel leven (zie ook de foto op pag. 8).

Arie van den Bremer en Henk van Vulpen

Mijn favoriete plek

Deze rubriek nodigt lezers van de Natuurkijker uit het verhaal van hun favoriete plek in hun leefomgeving op te tekenen. We ervaren onze woonomgeving meestal niet zo bewust, maar er valt veel te beleven, te voet weer anders dan op de fiets. De terugkeer in je eigen buurt geeft een gevoel van weer thuis te zijn.

De favoriete plek van Nicoline den Dekker

Tekst en foto's: Wil Schonewille

Het is eind november als Nicoline den Dekker mij mee op pad neemt, naar haar favoriete plek in de wijk Soesterkwartier. Ik ken Nicoline van haar deelname aan natuurexcursies en van het jaarlijks voor leden georganiseerde IVN-weekeinde. Vandaag is zij mijn gids.

Het is wat somber weer vandaag, maar droog en helemaal niet koud voor de tijd van het jaar. Voor we vertrekken laat ze mij haar tuin zien, die ze op een voorheen betegelde tuin heeft aangelegd. Rondom staan planten en struiken, op de stoep ervoor allerlei verschillende soorten planten in potten bij elkaar. Dat is handig, want zo kan ze de potten steeds anders schikken. Planten stekken en zaaien vindt ze leuk, ook om met andere tuinliefhebbers te ruilen of om weg te geven. Als tuinmaatje heeft ze heel wat contacten in de wijk.

Ze vertelt het heel jammer te vinden dat er in de buurt de afgelopen jaren zeker drie bomen uit particuliere

Nicoline demonstreert de waterpomp

tuinen zijn verdwenen. Voor vier andere bomen kwam iets struikachtigs terug. Binnenkort krijgt ze, via een actie van de gemeente, een mirabelboompje voor in haar tuin. Ook voor de vogels, want die zijn welkom in haar tuin en op de voedertafel. Een merelstel komt snoepen van de bessen van de Cotoneaster en van de laatste druiventrosjes, maar ook mussen en zelfs een kwikstaart en zwarte roodstaart komen op bezoek. Als ze 's ochtends de gordijnen opent, voelt ze zich net een vogelverschrikker.

Nicoline bij haar Jostabes in Spoortuin de Enk

Als kind al genoot Nicoline van tuinieren bij de verschillende huizen waar ze heeft gewoond. Door het beroep van haar vader, die zeeman was, zijn ze meerdere keren verhuisd, zelfs op Aruba heeft ze een paar jaar gewoond. Tijdens het snorkelen in het heldere water daar ontdekte ze het rijke en kleurrijke leven in de onderwaterwereld. De zee heeft ze toen voorgoed in haar hart gesloten. Als ze nu ergens koraal- of geweizwammetjes ziet, komt die mooie herinnering weer boven.

In 1986 kwam Nicoline in Amersfoort wonen, eerst in de wijk Schothorst, waarna ze zeventien jaar geleden hier in de Bloemenbuurt haar plekje vond. Ze fietst graag in de omgeving, door het bos richting Soest of naar de weidsheid van de Eempolder. Wandelen doet ze ook, meestal naar de Groengordel, die in de jaren vijftig rond het toen nieuwgebouwde deel van de wijk is aangelegd. In 2023 is op een stuk gras in de Groengordel Spoortuin de Enk aangelegd, in samenwerking met ProRail, gemeente Amersfoort en tuinmaatjes Soesterkwartier. Dit was een initiatief van de bewoners van de Bomenbuurt om de saamhorigheid in de wijk te vergroten. Er zijn onder andere fruitbomen en struiken aangeplant waarvan geplukt mag worden.

Nicoline heeft een Jostabes, die in haar tuin te groot werd, gedoneerd aan de tuin en geholpen bij de aanleg. Daar zijn we naar op weg.

We volgen de Soesterweg, waar Nicoline me vertelt over de vleermuizen, die ze er vaak ziet vliegen rond de eikenbomen en ze wijst me op mossen die op de stoep liggen. Tijdens een IVN excursie heeft ze gehoord dat dit het werk is van vogels die onder het mos op de takken zoeken naar voedsel. Bij een andere excursie viel het woord verwondering. Dat raakte haar, het woord geeft precies weer hoe zij de natuur ervaart. Niet als één ding, maar alles in samenhang met elkaar, inclusief de mens.

Op mijn vraag hoe ze de seizoenen beleeft, koppelt ze het voorjaar aan oranjetipjes. Ze weet een plek met pinksterbloemen waar die vlindertjes meestal te vinden zijn. De Jostabes staat voor het zomergevoel en in de herfst speurt ze naar aardsterren langs een pad in het Monnikenbos. De winter staat in het teken van het maken van kerststukken. Ze gebruikt groen en takken uit haar tuin of van wat ze tijdens haar fietstochten vindt. Af en toe tekent Nicoline en schrijft ze gedichten over wat haar inspireert in de natuur.

Inmiddels zijn we bij de Spoortuin aangekomen. De Jostabes staat op een mooi plekje naast het informatiebord en ziet er gezond uit. Nicoline demonstreert de pomp, waar ze haar emmertje vulde om de aanplant water te geven. We volgen het pad door de Groengordel, lopen achterlangs de flats van Vreeland en langs een vijver waar ze weleens een ijsvogel heeft gezien. Nu zien we wat eenden en er zit een reiger op een tak in het water te turen. Verderop zijn nog een

Nicoline bekijkt korstmossen op de stam van een lindenboom

dahlia- en vlindertuin, waar ze graag de open dagen bezoekt. We staan stil bij een paar met korstmossen begroeide stammen van lindenbomen. Nicoline ontdekt er piepkleine schorszwammetjes. Eerder hadden we op een zomereik al takken met verschillende soorten gallen gezien.

Ook zien we op veel plekken zwerfafval, voor Nicoline een doorn in het oog. Meestal probeert ze dat zoveel mogelijk op te ruimen, maar als het te groot is doet ze er melding van bij Meldpunt Woonomgeving Gemeente Amersfoort. Het blijkt helaas een hardnekkig probleem.

Zo lopen we al pratend en genietend weer richting haar huis. Langs de Dollardstraat zijn tuinlieden bezig om op plekken waar tegels zijn verwijderd, grasplagen vol madeliefjes en andere kruiden te leggen. Er zijn ook struikjes geplant en er komen nog een paar bomen. Ook bij de Noorderwierweg wordt nieuw groen aangeplant. Dat alles in het kader van vergroening van de openbare ruimte, mooi om te zien. En ook heel mooi om het enthousiasme te horen waarmee Nicoline zich inzet voor de natuur en leefbaarheid in haar wijk.

Werkgroep in beeld

IVN en KNNV hebben diverse werkgroepen. In deze rubriek zetten we de schijnwerpers op een van de werkgroepen van het IVN of de KNNV.

IVN-werkgroep Natuurexcursies stelt zich voor

Tekst: Wil Schonewille

Onze werkgroep is vooral gericht op natuurbeleving dichtbij huis, door het verzorgen van excursies in de wijk en in de prachtige omgeving van Amersfoort. De Utrechtse Heuvelrug, Gelderse Vallei, Eemland en het stedelijk gebied zijn rijke bronnen waaruit wij putten voor steeds weer andere thema's. Ontstaansgeschiedenis van het landschap, cultuurhistorie en het seizoen zijn vaste ingrediënten bij de voorbereiding, maar beleving en verwondering zijn het doel. Elke gids bepaalt zelf op welke wijze hij of zij dat wil overbrengen en delen met de groep.

Tijdens het tweejaarlijks gidsenoverleg worden ideeën aangedragen en excursies voor het komende half jaar gepland. Regelmatig worden nieuwe gebieden aan de lijst toegevoegd of onderzocht op de mogelijkheid van een excursie. Zo'n gebied moet openbaar toegankelijk zijn en goed bereikbaar. Per excursie is er een trekker die de excursie samen met een aantal gidsen voorbereidt. De zaterdag voorafgaand aan de excursie wordt de hele gidsengroep uitgenodigd om met elkaar de puntjes op de i te

Een deel van de IVN-werkgroep natuurexcursies in het veld. Foto: Lenny van Valkenhoef.

zetten. Nog ontbrekende kennis wordt aangevuld, adviezen worden gegeven, er kan worden geoefend op de presentatie en natuurlijk worden ook de sociale contacten aangehaald.

We vormen nu een enthousiaste groep van veertien ervaren IVN-natuurgidsen en vijf gidsen in opleiding, die zich al bij de werkgroep hebben aangesloten. Ook zijn er een aantal oud-gidsen die willen helpen met het voorbereiden, of willen inspringen als het een voor hen bekend terrein of thema betreft. Bij de vogel- en paddenstoelen-excursie kunnen we een beroep doen op enkele deskundigen op dat gebied. Als groep doen we aan nascholing door met elkaar, om de paar jaar, een cursus te organiseren. Dit doen we meestal nadat de groep is uitgebreid met een nieuwe lichte gidsen. Zo leren we elkaar beter kennen en zo frissen we onze kennis en vaardigheden op met een gezamenlijk thema. Vanuit het bestuur worden we gesteund bij onze activiteiten en we werken samen met andere werkgroepen als een thema daarom vraagt. Het gidsenuitje ervaren we als waardering voor onze inzet.

Jaarlijks organiseert onze gidsengroep zo'n vijftien publieksexcursies. De meeste op zondag, maar ook per seizoen op een vrijdagmiddag en in de zomer een avondwandeling op een doordeweekse dag. Een enkele keer stappen we op de fiets. De excursies worden aangekondigd op de IVN website, opgenomen in de Groene agenda en aangeboden aan de plaatselijke pers. Daarnaast worden we regelmatig benaderd voor een excursie op verzoek. Binnen de gidsengroep wordt dan gepeild of er genoeg liefhebbers zijn om dat op zich te nemen.

De publieksexcursies zijn gratis en men hoeft zich niet aan te melden, dus van te voren weten we nooit hoeveel belangstellenden er komen. Het kan variëren van minder dan tien tot (veel) meer dan vijftig. De groepsgrootte is dan mede bepalend voor de invulling door de gids. In een kleine groep is het gemakkelijker de belangstelling vast te houden en binnen het tijdschema van twee uur te blijven. Bij een grotere groep is dat veel moeilijker en dan moet het verhaal of de route worden aangepast zonder dat dit opvalt voor de deelnemers. Nieuwe gidsen worden daarom begeleid tot ze genoeg vertrouwen en ervaring hebben om zelfstandig met een groep op pad te gaan.

Wat we hopen te bereiken is betrokkenheid bij de natuur dichtbij huis. Je hoeft namelijk niet ver te reizen om de natuur te kunnen beleven. Gewoon de deur uitstappen en om je heen kijken, voelen, ruiken, luisteren maakt je bewust van de ook daar aanwezige rijkdom van de natuur. In tuin, berm, waterkant, boom en park in de buurt valt het hele jaar door heel veel te beleven en je over te verwonderen. Soms gaat er tijdens de excursie een wereld voor de deelnemers open. Dat geeft hoop en een goed gevoel om te delen met een groep.

Genieten van het samen buiten zijn en met elkaar en het publiek kennis en verwondering te delen, blijft een grote stimulans om ons voor de werkgroep in te zetten.

Groene Agenda

4 januari	Winterwandeling Heerlijkheid Stoutenburg
10 januari	Eemstruiners
11 januari	Nieuwjaarsreceptie IVN
13 januari	WNA-lezing Rewilden
18 en 30 januari	Geo-doorstapwandeling Den Treek
19 en 24 januari	Natuuracademie minicursus Tuinvogeltelling
3 februari	WNA-lezing Weidevogels in de Eempolder
15 februari	IVN Natuurexcursie Rusthof
19 februari	Natuuracademie minicursus Heelal
15 maart	Natuurexcursie Leusderkwartier
19 en 21 maart	Natuuracademie minicursus Dierensporen
20 maart	Natuurexcursie Randenbroek

Nadere informatie:
hetgroenehuisamersfoort.nl/agenda
ivn.nl/afdeling/amersfoort/natuuractiviteiten
amersfoort.knnv.nl/agenda/

Het IVN

Het IVN, Instituut voor natuur- en milieu-educatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer (kennis over) natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en een aantal regionale consulent-schappen. Meer dan 25.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

Minimum bedragen contributie: actief lid € 25-, huisgenootlid € 5,- en jeugdlid gratis.

Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Mens en natuur. Plus viermaal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, onder de naam Vooruitkijker.

Voorzitter: Paul Vriesekoop,
email: voorzitter@ivnamersfoort.nl
Website: www.ivnamersfoort.nl

De KNNV

De KNNV, Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, is een vereniging voor veldbiologie en houdt zich actief bezig met natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Onder de leden zijn zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten. De KNNV verzorgt excursies en lezingen, kampen en reizen, en inventariseert natuurgebieden. Leden ontvangen het landelijke verenigingsblad Natura dat viermaal per jaar verschijnt, met informatie artikelen over natuur, natuurbescherming, boekbesprekingen en nieuws uit de vereniging. KNNV-leden krijgen korting op boeken uit de eigen KNNV uitgeverij.

Het lidmaatschap van de vereniging kost 28 euro per jaar voor leden, en 14 euro voor huisgenootleden. Donateurs betalen minimaal 10 euro per jaar. IBAN KNNV Amersfoort is NL40 TRIO 0788 9141 89.

Uitgaven: viermaal per jaar het landelijke blad Natura, plus viermaal per jaar de digitale Natuurkijker.

Voorzitter (a.i.): Arie van den Bremer,
email: voorzitter@amersfoort.knnv.nl
Website: www.knnv.nl/amersfoort

We juichen het toe als artikelen uit deze uitgave worden overgenomen in andere publicaties, maar wel met bronvermelding: "Uit IVN/KNNV-Amersfoort Natuurkijker Winter 2025"